

Principi vođenja savremenog rata

U vojnim istraživanjima na Zapadu posljednjih godina jedno od središnjih mesta zauzima razrada principa vođenja savremenog rata. Osnovu tog problema, kako kažu autori, čine ove političke i vojnostrategijske postavke: glavni protivnici NATO-a su SSSR i ostale članice Varšavskog ugovora; glavno ratište je Evropa; protiv Varšavskog ugovora može da se vodi opšti nuklearni i ograničeni rat (rat u Evropi uz primenu klasičnog i nuklearnog oružja).*

Principi vođenja rata, prema mišljenju rukovodstva NATO-a, moraju da odgovaraju stanju i razvoju vojnog dela i naoružanja i opreme osamdesetih i kasnijih godina. Realnim određivanjem principa vođenja rata omogućiće se pronalaženje načina i metoda efikasne upotrebe oružanih snaga, onih koji garantuju uspeh u ratu.

U inostranoj vojnoj štampi, kažu autori, principi vođenja rata razmatraju se kao osnovne postavke kojima će se rukovoditi komande i štabovi svih stepena. Smatra se da su principi uzajamno tesno povezani i, u zavisnosti od situacije, mogu da se međusobno dopunjuju ili da jedni drugima protivureče, zbog čega će se značaj svakog od njih menjati u skladu sa situacijom.

Ističe se da vođenje rata uz robovanje pravilima dovodi do neuspeha. Pri razumnom prilazu ti principi mogu da posluže kao osnovno merilo za proveru valjanosti i optimalnosti svojih rasuđivanja. Drugim rečima, zahteva se stvaralački prilaz tom problemu i prilagođavanja uslovima novonastale situacije. Jer, kao što je poznato i u ratnoj praksi potvrđeno, primena novog, do tada neupotrebljenog oružja može da unese korenite izmene u uslove vođenja borbenih dejstava, pa će prema tome, zahtevati uvođenje novih principa ili izmenu postojećih.

* General-potpukovnik N. Petrov, kandidat vojnih nauka, pukovnik B. Andreev: *Principi vođenja savremenog vojni*, »Zarubežnoe voennoe obozrenije«, br. 1/80.

Iz mnoštva u inostranoj štampi različito formulisanih principa vođenja rata autori izdvajaju devet: određivanje cilja, napad, masiranje snaga i sredstava, ekonomisanje snagama i sredstvima, manevar, jedinstvo rukovođenja i komandovanja, bezbednost, iznenađenje, jednostavnost planiranja, rukovođenja i komandovanja.

Određivanje cilja smatra se prvim i glavnim principom jer bez njega sva delatnost komandi i štabova gubi značaj. Uopšte uzevši, cilj rata je razbijanje protivnikovih oružanih snaga. Polazeći od toga, jedinicama se postavljaju zadaci, izdvajaju se optimalne snage i sredstva za njihovo izvršenje, određuje se plan dejstva i karakter rukovodstva (komande). Pravilno postavljanje cilja, jasno formulisanje, odlučnost i realizam doprinose uspešnom izvršenju zadatka, a neracionalnost dovodi do suvišnog trošenja snaga i sredstava, a ponekad i do poraza.

Napad je dominantan princip u svim oblicima borbenih dejstava, jer se smatra da je on neophodan za postizanje odlučujućih ciljeva i obezbeđenje slobode dejstva. Napad omogućava ispoljavanje inicijative i nametanje sopstvene volje protivniku, korišćenje njegovih slabosti, određivanje vremena i izbor rejona izvođenja borbenih dejstava, efikasan uticaj na situaciju koja se brzo menja.

Obrana se razmatra kao prinudna, privremena mera neophodna za stvaranje povoljnih uslova za napad ili očuvanje snaga na pojedinim delovima fronta.

Iako se gledište komandi oružanih snaga zemalja članica NATO-a podudaraju sa gledištem SAD, ipak neki vojni teoretičari smatraju da je u Evropi (gde su snage Varšavskog ugovora u ljudstvu i klasičnom naoružanju brojčano jače od snaga NATO) u početnom periodu rata pogodnija odbrana. U prilog ovom mišljenju kažu da savremena borbeno sredstvo omogućavaju braniocu da porazi napadačeve snage koje su trostruko brojnije u ljudstvu i sredstvima.

Autori članka ne komentarišu to gledište, ali se ono, najverovatnije, osniva na činjenici da u početnom periodu rata (ukoliko ga otpočinu snage Varšavskog ugovora s obzirom na njihovu već pomenutu superiornost) neće biti moguće preduzimati napadna dejstva pre nego što se odbrambenim dejstvima slomi napadačka moć snaga Varšavskog ugovora i dok se ne promeni odnos snaga u korist NATO-a.

Neki vojni teoretičari daju prednost odbrambenim dejstvima u uslovima primene nuklearnog oružja. Pa ipak, kako navode autori, većina vojnih teoretičara na Zapadu odbrambenu koncepciju

smatraju »ubitačnom«, kao i to da ona ne odgovara duhu savremenog manevarskog rata. Garanciju uspeha vide u »umešnoj kombinaciji taktike odbrane sa širokim napadnim dejstvima«.

Upotrebom nuklearnog i perspektivnog klasičnog oružja unose se izvesne korekcije u principe napada. U savremenim uslovima se osobito povećava uloga prvih napadnih operacija, zbog čega se oružanim snagama NATO-a daje zadatak da obavezno dobiju prve operacije (boveje) u početnom periodu rata. Jer, kako kažu, »prvi boj« nije »kratak rat«, već serija dugotrajnih dejstava. I ne samo to. Po postizanju pobede u prvom boju, veoma je važno biti spreman za drugi i naredne bojeve, jer je protivnik pripremljen tako da i kada pretrpi znatne početne gubitke može da sačuva sposobnost za iduće bojeve.

Suština principa *masiranja snaga i sredstava* sastoji se u *sasređivanju* glavnih snaga u odlučujućem trenutku na posebno važnim delovima fronta radi postizanja uspeha. Uslov za ostvarenje tog principa je obezbeđivanje visoke mobilnosti i sposobnosti jedinica za brzu koncentraciju u određenim rejonima. Tome, svakako, doprinosi povećanje pokretljivosti jedinica na frontu prevoženjem vazдушnim putem (»vazдушna pokretljivost«). Taj princip, uz poštovanje i drugih principa vođenja rata, omogućava da se brojčano manjim snagama postigne znatna borbena nadmoćnost na odlučujućem pravcu.

Princip *ekonomisanja snagama i sredstvima* u klasičnom poimanju znači smanjenje snaga na pomoćnim pravcima radi postizanja nadmoćnosti na odlučujućem mestu. Autori navode da se u pravilima oružanih snaga SAD preporučuje da se glavne snage u napadu koncentrišu na uskim delovima, stvarajući odnos snaga 6:1, a u odbrani 1:3. Smatra se da su *masiranje snaga i sredstava* i *ekonomisanje* njima primenljivi kako u klasičnom tako i u nuklearnom ratu.

Manevar, kao bitan sastavni deo borbene moći, pogoduje razvoju već postignutog uspeha, osiguravanju slobode dejstva i smanjenju ranjivosti sopstvenih jedinica. Njegov osnovni cilj je takva koncentracija (ili dekoncentracija) svojih snaga i sredstava koje protivnike dovodi u nepovoljan položaj, a samim tim omogućava sopstvenim snagama postizanje odlučujućeg uspeha.

O suštini i nameni manevra u savremenom ratu, kako autori tvrde, oštro se polemise u štampi zemalja članica NATO-a. Jedni smatraju da manevar u napadu i odbrani treba da se izvodi uglavnom da bi se vatrenom moći obasuo neprijatelj i iznurile njegove snage. Prilikom manevra vatrena moć se *sasređuje* pre svega radi

fizičkog uništenja žive sile. Drugi, pak, tumače manevar kao zajedništvo vatre i pokreta. Manevar, kao konačan operativno-strategijski cilj, usmeren je na uništenje pojedinih grupacija oružanih snaga, stvaranje neočekivane operativne situacije za protivnika. U tom slučaju vatrena moć se koristi, uglavnom, za obezbeđenja takvog manevra.

Manevar kao »borbeno sredstvo«, ističe se u vojnoj štampi SAD, dominiraće u mogućem ratu — kako klasičnom, tako i u nuklearnom.

Princip *jedinstva rukovođenja i komandovanja* neophodan je radi objedinjavanja napora svih vidova i rodova oružanih snaga organizovanjem jasnog sadejstva i koordinacije njihovih dejstava radi postizanja konačnog cilja rata. Objedinjeno rukovođenje i komandovanje ostvaruje se u sklopu jednog opštevojnog komandovanja, tj. objedinjavanjem svih prava u ruke jedne komandne instance.

Princip *bezbednosti* sastoji se u očuvanju borbene moći oružanih snaga i obuhvata: prikrivena dejstva, zaštitu vojnih objekata, maskiranje jedinica i tehnike, čuvanje vojne i državne tajne, kontraizviđanje radi otežavanja ili sprečavanja neprijateljevog izviđanja.

U aktivnosti za obezbeđenje bezbednosti ulaze, takođe, dezinformacija, demonstrativna dejstva, obezbeđenje tajnosti svojih dejstava. Jedinice su dužne da se pridržavaju mera tajnog komandovanja trupama, radarskog maskiranja, da ne dozvoljavaju šablone u dejstvima, da održe neprekidnost u komandovanju kao činilac osiguranja bezbednosti.

Iznenadenje pri savremenim sredstvima oružane borbe, po mišljenju vojnih stručnjaka na Zapadu, ima dominantan značaj. Ono se postiže nanošenjem udara po protivniku na takvom mestu i u takvo vreme gde i kada on to ne očekuje. Ističe se da nije obavezno da protivnik bude iznenađen, glavno je da on sa velikim zakašnjenjem odredi stvarne namere suprotne strane.

U činioce koji osiguravaju iznenađenje ubrajaju se: brzina dejstva, korišćenje neprijatelju nepoznatih snaga i sredstava, efikasno izviđanje, raznovrsnost načina izvođenja borbenih dejstava i kompleks mera predviđenih principom bezbednosti.

Princip *jednostavnosti planiranja, rukovođenja i komandovanja* bitan je činilac uspešnog izvođenja složenih savremenih operacija. Jednostavan, razumljiv plan i jasna naređenja — to donosi smanjenje mogućnosti da iskrnu nespornosti i nepravilno tumačenje.

Komandant mora, prilagođavajući se situaciji, da ispolji gipkost i da donosi odluke jednostavne po zamisli i prikladne za izvršenje.

U osiguravanju efikasnosti planiranja i rukovođenja i komandovanja u nuklearnom ratu treba uzimati u obzir potrebu usaglašavanja manevra sa vatrenim udarima koji se nanose prema odluci pretpostavljenih komandi, složeni sistem obezbeđenja nuklearnim ubojnim sredstvima i odluke o njihovoj upotrebi.

To su glavni principi vođenja savremenog rata, koji su zvanično prihvaćeni u oružanim snagama SAD i drugih zemalja članica NATO-a. Oni, kako autori ističu, u potpunosti odgovaraju savremenoj vojnoj doktrini SAD i vojnoj strategiji NATO-a.

Angel ONČEVSKI